

Titulació	Tipus	Curs
2500797 Educació Infantil	OB	3

Professor/a de contacte

Nom: Maria Montserrat Rifa Valls

Correu electrònic: montserrat.rifa@uab.cat

Idiomes dels grups

Podeu consultar aquesta informació al [final](#) del document.

Prerequisits

Es recomana tenir superada l'assignatura "Educació de les arts visuals en Educació Infantil I".

Objectius

Objectius formatius:

1. Conèixer i desenvolupar el currículum d'expressió visual i plàstica per l'educació infantil.
2. Adquirir criteris per l'avaluació i la comprensió de les arts i la seva aplicació didàctica en l'etapa d'educació infantil.
3. Aplicar estratègies didàctiques en l'àmbit de les arts plàstiques: imatge, objecte i espai.
4. Aprofundir en la naturalesa dels processos artístics i els seus recursos per a ser formalitzats.
5. Produir projectes artístics.
6. Desenvolupar experiències i crear esdeveniments per a una educació performativa de les arts.

Competències

- Actuar en l'àmbit de coneixement propi valorant l'impacte social, econòmic i mediambiental.
- Conèixer els fonaments musicals, plàstics i d'expressió corporal del currículum d'aquesta etapa així com les teories sobre l'adquisició i desenvolupament dels aprenentatges corresponents.
- Demostrar que coneix i comprèn els objectius, continguts curriculars i criteris d'avaluació de l'Educació Infantil.
- Dissenyar i regular espais d'aprenentatge en contextos de diversitat i que atenguin a les singulars necessitats educatives dels estudiants, a la igualtat de gènere, a l'equitat i al respecte als drets humans.
- Elaborar propostes didàctiques que fomentin la percepció i expressió musicals, les habilitats motrius, el dibuix i la creativitat.
- Expressar-se i utilitzar amb finalitats educatives altres llenguatges: corporal, musical, audiovisual.
- Promoure l'autonomia i la singularitat de cada estudiant com a factors d'educació de les emocions, els sentiments i els valors en la primera infància.
- Reflexionar sobre les pràctiques d'aula per innovar i millorar la tasca docent.
- Treballar en equips i amb equips (del mateix àmbit o interdisciplinari).

Resultats d'aprenentatge

1. Analitzar els indicadors de sostenibilitat de les activitats academicoprofessionals de l'àmbit integrant-hi les dimensions social, econòmica i mediambiental.
2. Conèixer els fonaments d'expressió corporal del currículum d'aquesta etapa així com les teories sobre l'adquisició i desenvolupament dels aprenentatges corresponents.
3. Conèixer els principis i les teories sobre l'educació musical en l'etapa d'educació infantil.
4. Conèixer i produir material didàctic aplicat a l'ensenyament artístic.
5. Dissenyar propostes d'intervenció educativa en contextos de diversitat que atenguin a les singulars necessitats educatives dels infants, a la igualtat de gènere, a l'equitat i el respecte als drets humans.
6. Dissenyar, aplicar i avaluar una seqüència d'aprenentatge que respecti la globalitat i singularitat de cada infant.
7. Elaborar propostes didàctiques que fomenten la percepció i expressió de les habilitats motrius i la creativitat, utilitzant altres llenguatges com el musical i el plàstic.
8. Estar capacitats per a promoure l'autonomia i la singularitat de cada infant, a partir de l'educació visual i plàstica, com a factors d'educació de les emocions, els sentiments i els valors en la primera infància.
9. Haver adquirit els coneixements curriculars, metodològics, avaluatius i competencials apropiats per a la seva aplicació professional en l'àmbit plàstic i visual.
10. Proposar formes d'avaluació dels projectes i accions de millora de la sostenibilitat.
11. Recollir i analitzar dades procedents de l'observació directa de l'aula per fer una proposta de seqüència d'aprenentatge adaptada a l'entorn específic i innovadora.
12. Reflexionar a partir de l'observació sobre les pràctiques d'aula per innovar i millorar la tasca docent.
13. Ser capaç de treballar en col·laboració amb altres en processos i projectes artístics.
14. Utilitzar diferents llenguatges (corporal, musical i audiovisual), per expressar els aprenentatges adquirits en l'assignatura.

Continguts

Bloc I. DIMENSIÓ PRODUCTIVA: Formació en la pràctica de l'art II.

- 1.1. El pensament visual i el desenvolupament artístic: processos creatius.
- 1.2. Pràctiques i projectes artístics interdisciplinaris.

Bloc II. DIMENSIÓ PERFORMATIVA: La intervenció educativa

- 2.1. El currículum d'educació artística a l'EI: visual i plàstica.
- 2.2. Metodologies, processos i estratègies: creació d'ambients i espais d'aprenentatge
- 2.3. L'artista com a docent/pedagog.
- 2.4. Vincles entre escoles, museus i centres culturals.

Activitats formatives i Metodologia

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Exposicions per part de la professora (sessions virtuals).	8	0,32	9, 8, 13, 3
Propostes de pràctica artística (seminaris)	25	1	13, 2, 3, 14

Tipus: Supervisades			
Disseny d'intervencions educatives	10	0,4	9, 8, 13, 11, 5, 6, 3, 7, 12, 4, 14
Tipus: Autònomes			
Reflexions teòriques	20	0,8	9, 1, 3, 10, 12
Visita a una exposició.	37	1,48	1, 13, 10, 14

ACTIVITATS:

Activitats autònomes

Lectura i reflexions de textos sobre temes relacionats amb els continguts de l'assignatura.

Creació artística: els processos de creació artística s'iniciaran al taller (seminaris) i es podran seguir de manera autònoma en altres espais: natura, biblioteca,...

Sessions magistrals

Exposicions per part del professorat dels continguts i qüestions bàsiques del temari. Es faran amb tot el grup.

Es faran debats sobre temes de l'àrea.

Seminaris

Pràctica de l'art: espais de treball en grup reduïts (màxim 25 estudiants) supervisat pel professorat on es realitzaran propostes pròpies de l'àrea: individuals i en grup. S'aprofundeix en els continguts i temàtiques treballades en el gran grup (virtual).

Reflexions a partir dels textos i visionats de documents audiovisuals relacionats amb la matèria.

Treball del procés de creació artística: anàlisi dels processos i resultats.

Presentació de projectes d'intervenció educativa en l'àmbit de l'educació artística en educació infantil.

Sortida obligatòria

De comú acord amb l'assignatura de música es programarà una visita obligatòria a una exposició artística. L'estudiant hi haurà d'anar el dia previst per tot el grup i fer ell/a el pagament de l'entrada, si fos el cas.

Activitats supervisades

Tutories individuals o en petits grups per al seguiment de les propostes (presencials o virtuals).

Disseny d'una intervenció educativa.

MATERIAL ESPECÍFIC PER AL DESENVOLUPAMENT DE LES ACTIVITATS

Les sessions d'aquesta assignatura es basen en un treball de recerca i experimentació amb materials per part dels estudiants, que requereix d'una investigació basada en la documentació amb imatges i en el reciclatge de materials per a l'educació artística. A més a més, la metodologia adoptada requereix pel seu bon desenvolupament que l'estudiant porti a l'aula materials especialitzats per a la realització de les activitats artístiques (pinzells i pintures, entre d'altres).

*El professorat recomanarà el material més adient per a les activitats programades, que tindrà un cost sostenible i podrà ser compartit entre els estudiants. Es cercaran mecanismes per poder garantir que l'estudiant pugui tenir-ho al seu abast en el cas de què no es disposi dels recursos necessaris.

En relació amb els materials que es faran servir durant l'assignatura en les sessions de taller, es prioritzaran els elements naturals i materials de reciclatge.

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, per a la complementació per part de l'alumnat de les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura/mòdul.

Avaluació

Activitats d'avaluació continuada

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Activitat d'educació artística 1. (Bloque II. DIMENSIÓ PERFORMATIVA). INDIVIDUAL.	20 %	0	0	1, 8, 13, 5, 6, 7, 10, 4
Activitat d'educació artística 2. (Bloc II. DIMENSIÓ PERFORMATIVA). EN GRUP.	20 %	0	0	8, 5, 6, 7, 4
Portafolis d'educació artística (Bloc 1 i 2). INDIVIDUAL.	10 %	0	0	9, 1, 8, 13, 11, 5, 6, 3, 7, 10, 12, 4, 14
Pràctica artística 1. (Bloc I. DIMENSIÓ PRODUCTIVA). INDIVIDUAL.	25 %	0	0	13, 2, 3, 14
Pràctica artística 2. (Bloc I. DIMENSIÓ PRODUCTIVA). EN GRUP.	25 %	0	0	13, 2, 3, 14

L'avaluació de l'assignatura es farà de forma continuada; així l'assistència és obligatòria: l'estudiant ha d'assistir a un mínim d'un 80% de classes, en cas contrari es considerarà no presentat.

Al llarg de l'assignatura hi hauran dos lliuraments de treballs:

- el primer lliurament es realitzarà la primera setmana d'abril; i,
- el segon lliurament es farà la segona setmana de juny. Aquest lliurament anirà acompanyat del portfoli final (es valoraran els continguts i la presentació).
- la re-avaluació dels estudiants que no hagin superat les activitats anteriors està fixada per la tercera setmana de juny.

El professorat de l'assignatura concretarà els treballs a lliurar, el format i la data exacte de lliurament. El retorn dels treballs i les activitats es farà en un període no superior als 20 dies després de la data d'entrega.

S'avaluaran les competències de treball en equip i treball cooperatiu.

Durant les tres setmanes següents del lliurament de les evidències avaluadores s'informarà als alumnes de les seves qualificacions (campus virtual) i es concretarà una data per a la revisió de les qualificacions i la devolució dels treballs.

Per aprovar aquesta assignatura, cal que l'estudiant mostri una bona competència comunicativa general, tant oralment com per escrit, i un bon domini de la llengua o les llengües vehiculars que consten a la guia docent. L'avaluació es fixarà també en les competències per al treball cooperatiu i en equip i serà sensible a temes sobre la perspectiva de gènere.

L'estudiant haurà de mostrar com a requisit imprescindible per aprovar l'assignatura, unes aptituds i actituds compatibles amb la professió educativa, com: escolta activa, responsabilitat, respecte, participació activa, cooperació, empatia, amabilitat, puntualitat, no jutjar, argumentar, ús adequat dels dispositius electrònics (mòbil, ordinador, etc.) i pensament crític. Seran necessàries unes conductes que afavoreixen un entorn amable i positiu a la classe, amb un funcionament democràtic i on es respectin i valorin les diferències.

L'avaluació única consistirà en el lliurament de totes les evidències el 20 de juny. La data de recuperació per a l'avaluació única serà la mateixa que la de l'avaluació continua (tercera setmana de juny).

La nota màxima de la recuperació serà un 5. La manca d'evidències en el portafolis i les pràctiques artística suposa un no-avaluable.

Podeu consultar la normativa sobre avaluació a:

<http://www.uab.cat/web/informacio-academica/avaluacio/normativa-1292571269103.html>.

Bibliografia

Acaso, M. (2009). *La educación artística no son manualidades. Nuevas prácticas en la enseñanza de las artes y la cultura visual*. Madrid: Catarata

Acaso, M.; Megías, C. (2017). *Art Thinking. Cómo el arte puede transformar la educación*. Barcelona: Paidós

Agra, MJ. (2007). *La educación artística en la escuela*. Barcelona: Graó

Aguirre, I. (2005). *Teorías y prácticas en educación artística*. Navarra: Universidad Publica de Navarra.

Alle, M. W. (2004). *Ideology and currículum* (3rd ed.). New York: Routledge.

Bauman, Z. (2008). *Els reptes de l'educació en la modernitat líquida*. (Tr. J. Sampere). Barcelona: Arcàdia

- (2008). *L'educació en un món de diàspores. Debats d'Educació*. Recuperat de: <https://www.fbofill.cat/publicacions/leducacio-en-un-mon-de-diaspores>

Arnheim, R. (1993). *Consideraciones sobre la educación artística*. Barcelona. Paidós.

Bamford, A. (2009). *El factor ¡Wuuu! El papel de las artes en la educación*. Barcelona: Octaedro

Barbe-Gall, F. (2009). *Cómo hablar de arte a los niños*. Donostia: Nerea.

Barbe-Gall, F. (2010). *Cómo mirar un cuadro*. Barcelona: Lunwerg.

Berger, R. (1979). *Arte y comunicación*. Barcelona: G.G.S.A.

- (2001). *Modos de ver*. Barcelona: Gustavo Gili.

Bosch, E. (2009). *Un lloc anomenat escola*. Barcelona: Graó.

Bosch, E.; altres (1999). *Fer plàstica un procés de diàlegs i situacions*. Barcelona: Rosa Sensat.

Cabanellas (coord.), I.; Eslava, C. (coord.); Tejada, M.; Hoyuelos, A.; Fornasa, W.; Polonio, R. (2005). *Territorios de la infancia. Diálogos entre arquitectura y pedagogía*. Barcelona: Graó.

- Cardó, C.; Vila, B. (2005). *Material sensorial (0-3 años). Manipulación y experimentación*. Barcelona: Graó.
- Carson, R. (2012). *El sentido del asombro*. Madrid: Ediciones Encuentro SA.
- Contino, A. (2009). *Nens, objectes, monstres i mestres*. Barcelona: Graó.
- Chalmers, F. G. (2003). *Arte, educació i diversidad cultural*. Barcelona: Paidós.
- Chapman, S. N. (2015). Arts Immersion: Using the arts as a language across the primary school curriculum. *Australian Journal of Teacher Education*, 40 (9). Doi:10.14221/ajte.2015v40n9.5
- Chomsky, N. (2003). *Chomsky on democracy education*. New York: Roudledge Falmer.
- Csikszentmihalyi, M. (1998). *Creatividad. El flujo y la psicología del descubrimiento y la invención*. Barcelona: Paidós.
- De Bartolomeis, F. (1994) *El color de los pensamientos y de los sentimientos*. Barcelona: Octaedro.
- Dewey, J. (2008). *El arte como experiencia*. Barcelona: Paidós
- Efland, A. (1993). *Consideraciones sobre la educación artística*. Barcelona. Paidós
- (2002). Una historia de la educación del arte. Tendencias intelectuales y sociales en la enseñanza de las artes visuales. Barcelona: Paidós
- (2004). *Arte y cognición. La integración de las artes visuales en el currículum*. Barcelona: Octaedro
- Efland, A., Freedman, K., Sruhs, P. (2003). *La educación y el arte posmoderno*. Barcelona: Paidós
- Eisner, E. W. (2004). *El arte y la creación de la mente*. Barcelona: Paidós.
- (2002). Ocho importantes condiciones para la enseñanza y el aprendizaje. *Arte, individuo y sociedad*, 47-55.
Recuperat de:
<https://artistica.mineduc.cl/wp-content/uploads/sites/58/2016/04/ocho-condiciones-para-la-ensenanza-del-arte.pdf>
- (1998). *El ojo ilustrado. Indagación cualitativa y mejora de la práctica educativa*. Barcelona: Paidós.
- (1995). *Educación la visión artística*. Barcelona: Paidós.
- Freire, H. (2008). Arte infantil y transformación social. *El rapto de Europa. Pensamiento y creación*. 13, 23-38
- Freire, H. (2007). Room 13. Un espacio para crear. *Cuadernos de Pedagogía*, 373, 18-23.
- Gardner, H. (2000). *La educación de la mente y el conocimiento de las disciplinas*. Barcelona: Paidós
- (1999). *Inteligencias múltiples. La teoría en la práctica*. Barcelona: Paidós.
- (1994). *Educación artística y desarrollo humano*. Barcelona: Paidós.
- (1987). *Arte, mente y cerebro*. Barcelona: Paidós.
- Gompertz, W. (2015). *Piensa como un artista*. Barcelona: Taurus
- Hall, C., & Thomson, P. (2017). *Inspiring school change: transformaing education through the creative arts*. New York, London: Routledge.
- Hargreaves, D. J. (2002). *Infancia y educación artística*. Madrid: Morata. 3ª edición.
- Hernández, F. (1997). *Educación y cultura visual*. Sevilla: Publicaciones MCEP.
- Hoyuelos, A. (2012). Les imatges fotogràfiques com a documentació narrativa. *In-fàn-ci-a*, 188, 7-14.

- Iwai, K. (2003). *La contribución de la educación artística en los niños*. Recuperat de: <http://www.ibe.unesco.org/publications/Prospects/ProspectsPdf/124s/iwas.pdf>
- Logan, L. (1980). *Estrategias para una enseñanza creativa*. Barcelona: Oikos-Thau.
- López Fernández Cao, M. (coord.) (2006). *Creación y posibilidad. Aplicaciones del arte en la integración social*. Madrid: Editorial Fundamentos.
- Malins, F. (1983). *Mirar un cuadro: para entender la pintura*. Madrid: Hermann Blume.
- Marín, R. (2005). *Investigación en Educación Artística*. Granada: Universidad de Granada y Universidad de Sevilla.
- Matthews, J. (2002). *El arte de la Infancia y la Adolescencia. La construcción del significado*. Barcelona, Paidós.
- Morón, M. i París, G. (2013). Espacios de creación artística en la escuela. *Arte y movimiento*, 9, 53-63.
- Munari, B. (2018). *Fantasía*. Barcelona: Gustavo Gili.
- Nobel, A. (2005). *Education through art (the Steiner School Approach)*. Great Britain: Floris Books.
- París, G. (2018). Art i joc, processos de creació a la infància. *Infància*, 225, 37-42.
- París, G. i Morón, M. (2019). Quan l'art entra a l'escola la creativitat surt per la finestra. *Guix*, 453. 41-45.
- Palou, S. (2004). *Sentir y crecer. El crecimiento emocional en la infancia*. Barcelona: Graó.
- Punset, E. (2006). *Un toque de creatividad. Redes n. 417*. Recuperat de: https://www.documaniatv.com/ciencia-y-tecnologia/redes-un-toque-de-creatividad-video_fd0ea7a9f.html
- Rodari, G. (2017). *Escuela de fantasía*. Barcelona: Blackie Books.
- (2004). *Gramàtica de la fantasía, introducció a l'art d'inventar històries*. Barcelona: Columna Edicions, S.A.
- Rogers, C. (1978). *Libertad y creatividad en la educación*. Barcelona: Paidós Educador Contemporáneo.
- Stern, Arno (2016). *Del dibujo infantil a la semiología de la expresión*. Valencia: Samaruc.
- Stern, André (2015). *Yo nunca fui a la escuela*. Valencia: Llitera.
- Tatarkiewicz, W. (2002). *Historia de seis ideas*, Madrid: Tecnos.
- Tonucci, F. (1986). *A los tres años se investiga*. Barcelona: Hogar del Libro S.A.
- Torres, M.; Juanola, R. (1998). *Dibujar, mirar i pensar. Consideracions sobre educació artística*. Barcelona: Rosa Sensat.
- Torres, M.; Juanola, R. (1998). *Una manera d'ensenyar arts plàstiques a l'escola*. Barcelona: Rosa Sensat.
- Vallvé, Ll. (2009). *Ha de ploure cap amunt: reflexions d'un mestre de plàstica*. Barcelona: Rosa Sensat.
- Vecchi, V. (2013). *Arte y creatividad en Reggio Emilia*. Madrid: Morata
- Vigotsky, L. S. (1982). *La imaginación y el arte en la infancia*. Madrid: Akal.
- Vilardebó, C. (1961). *Alexander Calder: Le Cirque de Calder*. Recuperat de: <http://www.youtube.com/watch?v=MWS96nzFUks>

Art Education from Democratic Life. Recuperat de: www.naea-reston.org/olc/pub/NAEA/home/

Arts Education Partnership. Recuperat de: www.aep-arts.org

Hoja de ruta para la Educación Artística. (2006). Recuperat de: http://portal.unesco.org/culture/es/ev.php-URL_ID=39546&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html

Morón, M. (2005). *L'art del segle XX a l'escola*. Recuperat de: <http://www.marmoron.com/lartdelseglexxaescola/html/index.htm>

National Art Education Association. NAEA. Recuperat de: www.naea-reston.org

Sociedad Internacional de Educación por el Arte. Insea. Recuperat de: <http://insea.org/insea/sociedad-internacional-de-educaci%C3%B3n-por-el-arte>

Unitat de Didàctica de les Arts Plàstiques. Facultat de CCEE. UAB. Recuperat de: <http://www.uab.cat/servlet/Satellite/el-departament/didactica-de-les-arts-plastiques-1243492964927.html>

Enllaços de interès. Recuperat de: <https://www.uab.cat/web/la-docencia/educacio-de-les-arts-visuals-1345742628701.html>

Programari

Programes d'edició de vídeo, d'àudio i d'imatge.

Llista d'idiomes

Nom	Grup	Idioma	Semestre	Torn
(PLAB) Pràctiques de laboratori	611	Català	segon quadrimestre	matí-mixt
(PLAB) Pràctiques de laboratori	612	Català	segon quadrimestre	matí-mixt
(PLAB) Pràctiques de laboratori	613	Català	segon quadrimestre	matí-mixt
(PLAB) Pràctiques de laboratori	621	Català	segon quadrimestre	tarda
(PLAB) Pràctiques de laboratori	622	Català	segon quadrimestre	tarda
(PLAB) Pràctiques de laboratori	623	Català	segon quadrimestre	tarda
(TE) Teoria	61	Català	segon quadrimestre	matí-mixt
(TE) Teoria	62	Català	segon quadrimestre	tarda